

І тоді для мене ясно стало все. Песимізм мого товариша не був безпідставний. Закрив швидко шафу деревляних манекінів, здавалось я попав між мертвяків. Миттю зник усей настрій, яскравість.. Дихання мертвої доби відчувалося на кожному предметі. А коли я поклався і гоївся на поверхні пружливих хвиль моєї постелі, то переді мною виразно сторчала препогана беззуба маска іронії.

Тієї ночі у мене виникла невідложна необхідність залягодити у себе дома важні справи і на другий день у вісім годин ранку я відїхав.

Ірмгард Фінк

Гірська виправа

Гірський захист. Посередині тяжкий покарбований стіл. На нім, між алюмінієвими пушками, що світилися матовим відблиском, під віддихом шістьох людей тремтить полумя свічки. Сидять, широко опершись ліктями. Це вже не мішухи. Це верховинці. Один щось оповідає.

Чи хтось має годинник з секундною вказівкою. Це Роберт запитався. Ні, він не має горячки, але хай сидять тихо, якісь дві мінути. Вони споглядають на нього. Ніхто нічого не розуміє. Нащо вони мають сидіти тихо?

Коли нагло — що це було?.. Всі чули це... Далекий, протяжний свист... Павза. Тепер знову. І ще раз. Один числить секунди... І ще раз.

Дико починають битися серця. Жадного сумніву: альпійський сигнал небезпеки. Ледві останній звук відшумів, як всі водночас скочили на ноги і кидаються на двір. Ніодної зірки, їмла залягла. І нагло пронизує ніч свист, переразливо, мов мечем, вириваючись звідкільсь, і точиться даліше. Роберт свиснув. Двацять секунд павзи. Новий свист. Клич і відповідь — одно за другим.

— Ідїть до хати, дівчата, перестудитесь. — Ніодна не рушилася. Тепер це було вже рішучо ближче. Тепер знова на давнім місці. Або таки ближче? Ні, це був лиш вітер.

— Чи мавш бусолю, Гаис?

— Так, це в тім самім напрямі.

— Ходім до хати. — Це сказав Роберт, все ще з сигнальною свиставкою в зубах. Штовхає наостіж двері і паде на крісло. З туркотом паде його люлька на стіл, котиться на долівку.

Всі очі звернені на Роберта. Вони звикли йти за його вказівками в небезпечні хвилини. Між ними всіми він має найбільший альпійський досвід і найтверезішу голову.

— Виключене! — Неначе смертний засуд бренть це

слово з його уст. — Ні, навіть з ліхтарками ні! Хай вони вибють собі ту гадку з голови. Це значилоби легкодушно й безхісна наражувати на небезпеку людській життя. Перед світанком нічого не почнеш.

Мовчки стоять вони довкола стола. Роберт оперся обома ліктями й, затопивши десять пальців в густім чорнім волоссі, дико глядів перед себе. Віра, з заложеними руками, в напруженім ожиданні, дивиться на нього. Виразно тикає годинник на столі.

Притулено, стиха, знов розлягається далеке свистіння. І стрясає нерви.

— Це найстрашніше, знати, що близько в небезпеці люди і не могли прийти їм з поміччю.

Роберт вимовив це цілком голосно, так голосно, що заглушив свист.

— Але це нічого не pomoже. Вони знають-жеж, що відгомін якраз тепер пролунав довкола хати.

Павза. Тепер починається наново! Шість свистів на мінуту. Тоді поволі обертається Ганс, йде до печі, схиляється, але замісць підложити дрова, бере свої черевики.

— Я йду. Може це таки вдасться.

— І я йду з тобою.

Це був Ервін. Слова Ганса немов зняли з них якесь закляття. Також Анні і Гертруда лаштуються до вимаршу. Ні, ні, вони не лишаються за жадну ціну. Не раз вже показували вони свою відвагу і сприт при тяжких гірських виправах. І тепер не лишаються вони дома, коли йде про таку річ.

— Алеж це божевілля! — і тоді, як інші роблять свої приготування, Роберт пробує переконати їх, як це безвиглядно й небезпечно. Даремно. Тоді він замовкає. А Віра, дівчина, яку він любить, і яка його любить, стоїть і глядить на нього. Пробують, чи добрі ляmpi, пакують харчі і байдажі. Тепер майже готові.

Все ще дзвенить знадвору крик на поміч. Два непевні й один рішучий крок зробила Віра. Вона теж іде. Роберт зиркнув на неї. Потім його погляд знову згубився в порожнечі. А тоді нагло:

— Чи запакували шатро?

Він стоїть посередині кімнати, і тепер всі знають, що він взяв на себе провід. Приготовлюючись сам до виправи, розважно й спокійно дає він вказівки.

Він сподівався своєю відмовою стримати інших. Не пощастило. Ну, то він став на їх чолі. Коли хтось мігби запобігти нещастю, то тільки він. Але не лиш відповідальність за цих п'яťох людей, так сильно його гнітить, що він іде мовчазний, коли інші — в своїм схвилюванні голосно гомонять; гнітить його не лише свідомість, що коли він заблукає в імлі, то ніхто вже не почує сигналів тривоги, щоби поспішити з допомогою. У перше, відколи вони пізналися, поставилася Віра

проти нього. А перший її тріумфуючий погляд, коли вона — як їй здавалося — змусила його йти, це була перша маленька риса в їх любові.

— Жовтавим блеском блимають лампи, невиразні тіні; тримаючися за ливну, одно за другим, тюпають вони поволі, дуже поволі угору до скель. Мов той хижак, обмацує Роберт довкола. Досі все йшло добре. Проломилася лише одна брила.

Від часу до часу відповідали вони на сигнали. Там вгорі на скелях повинні знати, що поміч іде, і не щадити сигналів, щоби не стратили напрямку. Бо вониж мусять аж перевалити через гірський хребет, щоби дістатися понад скелі.

Нарешті! На долі брунатний тлумок. Один лиш лежить там.. Але самжеж він себе не обмотає мотузком. Хтось мусить вділ спуститися, щоби забрати його. Віра бачить, що Роберт збирається туди:

— Ти втомлено виглядаєш, пусти когось іншого.

— Певно, пусти мене. Тиж і так вів нас.

— Ні, Ервіне, я чуюся певніший від тебе. Пририхтуй лиш ливну.

Трицять метрів під ними лежить ранений. Часом долітає здолу ледві чутний стогін. Страх огортає Віру. Перед кількома годинами щойно хтось звалився в пропасть. Тепер хоче Роберт з тої самої скелі спускатися туди.

— Почекай бодай світанку. Хібаж ти бачиш, защо вхопитися?

— Чому, чому, дай лиш мені вибрати відповідне місце.

І він встромляє топірець у сніг. Чутио тріск. Жадного опертя.

— Роберт, прошу, не роби цього. Коли любиш мене.

Мить глядить він здивовано на неї, а тоді;

— Віра, звичайно ти не є така боязлива.

— Ти не смієш.

— Пусти мене.

І він розрубає маленьку брилу в місці, де хоче спуститися. Коли незнацька крик. Роберт кидається вперед, хапає руками порожнечу. Ливна нагло зісунулася в напрямку до прірви, упала в діл. Ганс хапає Роберта за плащ і тягне назад. Малощо не стратив Роберт рівноваги. Ніхто не розуміє, як то могло статися. Що ж тепер? Стільки годин на долі лежить людина і чекає на поміч. І ось припадок нівечить усе.

Але ливна зачепилася за виступ скелі. Руки Роберта дріжать, коли він вертає з віднайденим шнуром. Його лице мов пополовіло. Але це не від тілесного напруження. Лиш Ганс зауважив це:

— Що з тобою?

Роберт мовчить. Потім з німим завзяттям береться за роботу. І вона вдається!

Раненого сьак так перев'язують. Санки з лещат і палиць

мають його завезти в долину. Але сніг глибокий, вони западаються в нім по пояс. І втомлені вони, найкраще волілиби положитися в той сніг і заснути. Дівчата хай спішать наперед до хати, щоби, запалити в печі, а коли яка може, то хай удасться до найближчої селянської садиби.

Сірі їхні обличчя, глибоко запалі очі. Тепер вони біля мети. Селяни з санками вже ждуть. В хаті готує їм Віра чай. Анні й Гертруда ще сплять. Ервін, не роздягаючись, засипляє.

— Роберт, що ти робиш?

Віра бачить, що він пакує манатки до наплечника. Замікає його і повільним, втомленим рухом вкладає на себе.

Хутко заступає вона йому дорогу. Куди він хоче? Його погляд, невимовно смутний, поволі пересувається по її обличчі:

— Що ти могла це зробити, Віра.

Двері замкнулися за ним. Два металічні тони. Лещата приміцовані. Більше нічого.

Роберт їде вперід. Він не вважає на шлях, ледві бачить його. Безнастанно бачить він перед собою лиш одно: ногу, яка зіштовхує лину у пропасть. Ногу Віри.

Перекл. М. К.

Андре Моруа

Ірина

„Яка я рада, що сьогодні увечері піду кудись з тобою“, сказала вона. „Гіркий був цей тиждень. Стільки прикростей і стільки роботи. Але тепер ти зі мною, і я вже не думаю про це. Знаєш, підемо оглядати там чудовий фільм“...

„Не думай“, сказав він насуплено, „що потягнеш мене сьогодні увечері до кіна“.

„Шкода“, сказала. „Я тішилася, що побачимо вкупі цей фільм. Але це нічого... Я знаю на Монмартрі новий дансінг, там такі чудові танечниці з Мартініки“...

„О ні!“ сказав він рішуче. „Ніякої муринської музики, Ірино. Маю її досить“.

„Щож ти думаєш робити?“

„Ти добре знаєш: повечеряти в невеличкому, спокійному ресторані, побалакати й, повернувши до тебе, простягнути на лежку й мріяти“...

„Отже... Ні!“ сказала вона рішуче: „Ні! Ти дійсно надто себелюбний, мій любий... Ти наче дивуєшся? Бо ніхто ніколи не каже тобі правди. Ніхто!.. Ти привик, щоб жінки корилися твоїм примхам, наче законам. Ти наче якийсь новітній султан. Твій гарем стоїть отвором. Він простягається на десятки земель. Але всеж це гарем. Жінки — це твої рабниці. А твоя власна,